Handleiding sondevoeding: Training voor ouders

PreVOS Folder 2

ijsselland ziekenhuis

Hier gaat het om u.

www.ysl.nl

Patiënteninformatie

Inhoudsopgave

Inleiding

1. Instructie sondevoeding geven 3

2.1 Benodigde materialen

2.2 Persoonlijke voorbereiding

2. Controle van de sonde 4

2.1 Controle bij kind dat zelf drinkt

2.2 Controle bij kind dat niet zelf drinkt

3. Sondevoeding in laten lopen 8

4. Hoe vaak sonde verwisselen 9

5. Mogelijke problemen 9

5.1 Spugen

5.2 Slecht doorlopen

5.3 Sonde verstopt

5.4 Sonde eruit

5.5 Noodgevallen

6. Pleisters verschonen 14

7. Veilig slapen met een sonde 16

8. Heeft u nog vragen? 16

Instructieschema ouders 17

Inleiding

Deze folder is geschreven voor ouders die zelf leren sondevoeding te geven zodat zij hun te vroeg geboren kind eerder mee naar huis kunnen nemen.

Wij leren u stap voor stap hoe u zelf sondevoeding kunt gaan geven. De kinderverpleegkundige zal u begeleiden bij het oefenen.

Dit gebeurt tijdens de opname van uw kind in ons ziekenhuis.

De kinderverpleegkundige maakt hiervoor afspraken met u als ouders, zodat we alle stappen uit het instructieschema samen met u doorlopen en oefenen.

U vindt het instructieschema op de laatste pagina van deze folder.

Eenmaal thuis geeft u sondevoeding aan uw kind totdat hij of zij geleerd heeft om alle voeding zélf te drinken.
De periode van zelf leren drinken kan enkele weken duren.

1. Instructie sondevoeding geven

Het inbrengen van de voedingssonde gebeurt altijd door de kinderverpleegkundige. U doet dit niet zelf.

Benodigde materialen

1. Een (veter)bandje of tape om de spuit met sondevoeding op te kunnen hangen.
2. Afgekolfde moedermelk of zuigelingenvoeding die de kinderarts heeft voorgeschreven
3. 20 ml spuit
4. Stamper om lichte druk te kunnen geven als de voeding niet vanzelf begint te lopen.
5. 5 ml spuit om de positie van de sonde te controleren
6. 5 ml spuit met water om de sonde na de voeding door te spuiten
7. pH-papier

Persoonlijke voorbereiding

- Was uw handen
- Zet het benodigd materiaal klaar
- Maak de voeding klaar en zorg dat deze lauw is.
- Zorg voor een rustige omgeving
- Neem de tijd voor de borstvoeding (of de fles) en de sondevoeding en voorkom zo onrust en afleiding tijdens deze handeling

2. Controle van de voedingssonde

De voedingssonde kan van plaats verschuiven. Om zeker te weten dat het uiteinde van de sonde goed in de maag ligt moet u **vóór iedere sondevoeding de ligging van de sonde controleren.**

2.1 Controleren van de sonde bij een kind dat al zelf heeft gedronken

Uw kind heeft al een hoeveelheid voeding zelf gedronken. U wilt de **rest van de voeding** via de sonde geven. Controleer of de sonde goed in de maag ligt op de volgende wijze:

- Controleer of de sonde goed is afgeplakt en de pleisters nog stevig vast zitten.
- Kijk of het streepje op de sonde nog op dezelfde plek, dichtbij het neusje, zichtbaar is. Bij het inbrengen van de sonde heeft de kinderverpleegkundige met watervaste markeerstift een streepje op de sonde gezet, direct daar waar de sonde uit het neusgat komt.
- Kijk in het mondje of het uiteinde van de sonde niet in het mondje te zien is.
- Probeer met het 5 ml spuitje om een kleine hoeveelheid voeding weer op te trekken via de sonde.

De sonde ligt goed als u de voeding makkelijk opgetrokken krijgt en als het streepje nog op dezelfde plek dichtbij het neusje zichtbaar is.

U kunt dan doorgaan en de restvoeding via de sonde geven. De voeding die u bij het controleren heeft opgetrokken moet u wel weer terug spuiten in de sonde omdat anders belangrijke maagsappen verloren gaan.

Als u geen voeding kunt optrekken, dan ligt de voedingssonde waarschijnlijk **niet goed** in de maag.

Kijk eerst of het streepje op de sonde nog op de juiste plek dichtbij het neusje zit.

- Zit het streepje niet op de goede plek, dan ligt de sonde niet meer goed in de maag en mag u geen voeding gaan geven. Overleg eerst met de kinderverpleegkundige!
- Zit het streepje wel op de goede plek, spuit dan eerst 2-3 ml lucht met het spuitje in de voedingssonde. Probeer daarna of u voeding op kunt trekken.
  Lukt dat ?
  Dan ligt de voedingssonde toch goed en u kunt de restvoeding via de sonde geven. De voeding die u bij het controleren heeft opgetrokken, moet u wel weer terug-spuiten in de sonde. Anders gaan er belangrijke maagsappen verloren.
  Lukt dat niet?
  Dan ligt de sonde niet goed. U mag dan geen voeding door de sonde geven. Overleg eerst met de kinderverpleegkundige!

2.2 Controleren van de sonde bij een kind dat de hele voeding via de sonde krijgt

Uw kind heeft nog niets gedronken (de maag is in principe nog leeg) en u wilt de **hele voeding** via de sonde geven. **Controleer dan of de sonde goed in de maag ligt op de volgende wijze:**

- Controleer of de sonde goed is afgeplakt en de pleisters nog stevig vast zitten.
- Kijk of het streepje op de sonde nog op dezelfde plek, dichtbij het neusje, zichtbaar is. Bij het inbrengen van de sonde heeft de kinderverpleegkundige met watervaste markeerstift een streepje op de sonde gezet, direct daar waar de sonde uit het neusgat komt.
- Kijk in het mondje of het uiteinde van de sonde niet in het mondje te zien is.
- Probeer met een 5 ml spuitje een voedingsrest uit de maag op te trekken. Het kan zijn dat u nog wat melkresten van de vorige voeding optrekt. Wij noemen dat maagretentie en kleine hoeveelheden zijn normaal. De sonde zit goed en u kunt de voeding via de sonde geven.
- Lukt het niet om met het spuitje melkresten op te trekken dan zitten er nog wel maagsappen in de maag. U kunt dan enkele druppels maagsappen optrekken.
  U spuit een druppeltje hiervan op het pH papier en leest dan de pH waarde af.

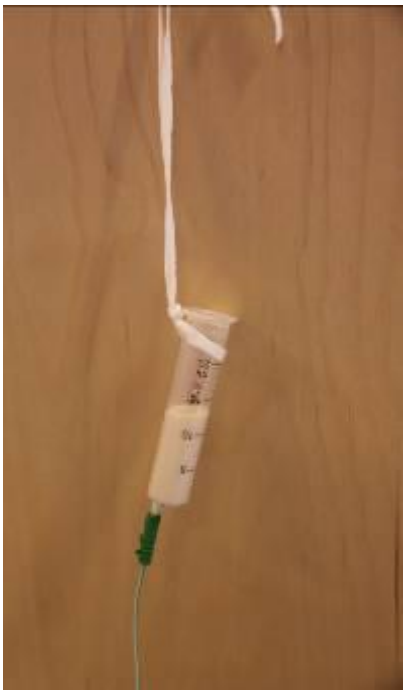
→ Als deze pH waarde **5.5 of minder** is dan ligt de sonde goed in de maag en kunt u de voeding via de sonde gaan geven. Maagsappen zijn zuur, daarom is de pH waarde van maagsappen laag, 5.5 of nog lager.

→ Is de pH waarde **hoger dan 5.5** dan ligt het uiteinde van de sonde niet in de maag. U mag dan geen voeding via de sonde geven. Overleg met de kinderverpleegkundige

3. De sondevoeding in laten lopen

Als de sonde goed zit, koppelt u de 20 ml spuit aan de sonde. Haal eerst de stamper eruit voordat u de spuit aan de sonde koppelt.

- Hang de 20 ml spuit ergens aan op (bijvoorbeeld met een veterbandje) zodat u uw handen vrij heeft.
- Vul de spuit met de (resterende) lauwe voeding.
- Hang de spuit ongeveer 20-40 cm hoger dan uw kind. Hoe **hoger** de spuit hangt, hoe **sneller** de voeding inloopt. De inlooptijd van een volledige voeding is 10 tot 20 minuten, net zolang als wanneer een baby zelf zou drinken. Als alleen een restje voeding gegeven moet worden dan kan deze kleine hoeveelheid natuurlijk in kortere tijd inlopen. U kunt de spuit ook zelf vasthouden.
- Controleer of de voeding inloopt. Geef eventueel één of twee keer minimale druk met de stamper van de spuit wanneer de voeding niet vanzelf begint te lopen.
- Blijf bij uw kind terwijl de voeding inloopt.

Laat uw kind **NOOIT ZONDER TOEZICHT** tijdens het inlopen van de sondevoeding.

Neem uw kind eventueel op schoot. U kunt hem of haar ook op een fopspeen laten zuigen tijdens het inlopen van de sondevoeding.

- Koppel de spuit van af na het geven van de voeding en spuit de sonde door met 2-5 ml steriel water (thuis met vers kraanwater) zodat er geen melkresten achterblijven in de sonde.
- Sluit hierna de sonde af met het afsluitdopje.
  Gebruik hiervoor in de thuissituatie één keer per dag een nieuw dopje.
- Probeer uw kind te laten boeren na de sondevoeding door het even rechtop te houden. Voeden is een sociaal gebeuren. Knuffel uw kind en geef aandacht tenzij uw kind slaapt.
- Spoel de spuiten om met heet water en laat deze goed drogen. Bewaar de spuiten op een hygiënische plaats, bijvoorbeeld in een schone, droge theedoek of in de koelkast in een bakje. Gooi alle spuiten na 24 uur weg en gebruik nieuwe spuiten.
- Tijdens de opname in het ziekenhuis gelden er andere regels. Alle spuiten en dopjes worden **na ieder gebruik** vervangen.

4. Hoe vaak moet de sonde verwisseld worden?

De sonde die wij in het ziekenhuis gebruiken moet 1x per week worden verwisseld omdat maagsappen hat materiaal van de sonde gaan aantasten. De kinderverpleegkundige zal dan de sonde bij uw kind verwijderen en een nieuwe sonde inbrengen. De sonde die uw kind in de thuissituatie heeft is van een ander materiaal gemaakt en kan tot 6 weken blijven zitten.
Kort voor ontslag zal de kinderverpleegkundige de ‘gewone’ sonde eruit halen en de speciale sonde voor thuis inbrengen.

5. Mogelijke problemen

Het is belangrijk dat u op de hoogte bent van problemen die zich kunnen voordoen bij het geven van sondevoeding en dat u weet wat u in die situaties moet doen.

5.1 Spugen

Uw kind kan na de voeding een beetje spugen.
Dat is geen probleem. Gaat uw kind meer spugen dan kan dit verschillende oorzaken hebben:

- Uw kind kan veel lucht meehappen bij het drinken uit de fles en kan daarom veel lucht in de maag hebben.
  Dit komt bij prematuur geboren kinderen vaak voor, omdat zij niet altijd de kracht hebben om de mond goed rond de speen te sluiten. Als deze lucht wordt opgeboerd, kan er een beetje voeding mee terug komen. U kunt uw kind ondersteunen tijdens het drinken door met een vinger zachte druk onder het kinnetje te geven zodat het mondje beter om de speen sluit. U kunt u kind tijdens het drinken ook pauzes laten nemen om tussendoor te boeren.
- Een te groot gat in de speen kan leiden tot teveel voeding in te korte tijd. Probeer een speen met een kleiner gat.
- Te snel inlopen van de sondevoeding kan een oorzaak zijn van spugen. Hang de spuit met voeding lager, de voeding loopt dan langzamer in.
- Neem uw kind in uw armen tijdens het inlopen van de sondevoeding en/ of houdt uw kind even rechtop na de sondevoeding om te boeren.

5.2 Slecht doorlopen

- Als uw kind flink huilt tijdens de sondevoeding dan loopt de voeding niet goed door. Troost en kalmeer uw kind en de voeding zal weer beter doorlopen.
- Check of er een zichtbare knik in de sonde zit. Probeer dit op te heffen zodat de voeding weer beter door zal lopen.

5.3 Sonde verstopt

- Melkresten hechten zich aan de binnenkant van de sonde. Daarom moet u de sonde na elke voeding doorspoelen met een spuitje met kraanwater. Soms raakt de sonde verstopt. U merkt dat de sonde verstopt zit doordat de sondevoeding slecht doorloopt en het naspoelen met water moeilijker gaat. U kunt dan proberen de sonde voorzichtig door te spuiten met wat lucht (5 ml) of opnieuw met 2-5 ml vers kraanwater. Hierdoor kan er wat druk op de sonde gezet worden waardoor de verstopping vaak kan worden opgeheven. Gebruik geen koolzuurhoudend water om na te spoelen. Dit laat een laagje in de sonde achter waardoor de sonde snel weer verstopt raakt.
- Als uw kind beter zelf gaat drinken en minder vaak sondevoeding nodig heeft, spuit dan om hygiënische redenen toch een aantal keren per dag de sonde door met wat lucht of water. Er kunnen zo geen voedingsresten in de sonde blijven staan waardoor deze verstopt.
- Als bovenstaande adviezen niet helpen, neem dan contact op met de kinderverpleegkundige.

5.4 Sonde ligt niet goed in de maag of is eruit

Als u denkt dat de sonde is verschoven en dat het uiteinde van de sonde niet meer goed in de maag ligt dan mag u geen voeding meer geven via de sonde.
Uw kind heeft mogelijk zélf aan de sonde getrokken of de pleister heeft losgelaten. U ziet dat het streepje op de sonde niet meer direct bij het neusgat van uw kindje zit.

Geef GEEN SONDEVOEDING, overleg met de kinderverpleegkundige!

Zij haalt de sonde zo nodig eruit en brengt een nieuwe sonde in. U hoeft de sonde niet zelf te verwijderen, tenzij de kinderverpleegkundige dit adviseert na telefonisch overleg. Voor het zelf verwijderen van de sonde zie **p 13** ‘’verwijderen van de voedingssonde’’.

- U kind heeft de sonde voor een deel eruit gespuugd. U ziet de sonde opgekruld in de mond liggen of u ziet dat het streepje op de sonde niet meer direct bij het neusgat zit. Verwijder dan zelf de sonde zie **p 13** ‘’verwijderen van de voedingssonde’’.

5.5 Noodgevallen

Hoesten, verkleuren en benauwd worden

Een complicatie bij het geven van sondevoeding wordt ook aspiratie genoemd. Het kan zich voordoen als het uiteinde van de sonde niet in de maag zit en de voeding tijdens het inlopen van de sondevoeding in de luchtwegen of longen terecht komt.
Tekenen die hierop wijzen:

- Uw kind gaat hoesten tijdens het inlopen van de sondevoeding.
- Uw kind verkleurt (wordt blauw) tijdens het inlopen van de sondevoeding.
- Uw kind stopt met ademen tijdens het inlopen van de sondevoeding.

Hoe te handelen ?

Hoe moet u handelen in een noodgeval waarbij uw kind verkleurt, hoest of niet ademt?

1. **STOP DE SONDEVOEDING**! Knijp de sonde dicht en houdt het spuitje lager dan het kind. Terwijl u met een hand de sonde dichtknijpt kunt u de spuit loskoppelen. Houdt de sonde dichtgeknepen.
2. Maak snel de pleister los en trek in een vlotte beweging de sonde eruit, houdt hierbij steeds de sonde dicht.
3. Stimuleer uw kind tot goed doorademen, houdt hem of haar rechtop en blaas hard in het gezichtje van uw kind.
4. Als uw kind niet ademt of niet goed doorademt bel dan **112**

Verwijderen van de voedingssonde

Het verwijderen van de sonde kan nodig zijn in bepaalde situaties. Het kan gebeuren dat uw kind de sonde zelf voor een deel eruit trekt. Het kan ook voorkomen dat uw kind de sonde voor een deel uitspuugt. U haalt de sonde er dan rustig uit.

Benodigde materialen

- Remover voor het verwijderen van de pleisters
- Schone gazen of papieren doekjes

Uitvoering

- Pleisters losmaken (eventueel met remover)
- De sonde dichtknijpen of het afsluitdopje er op doen en in een vlotte beweging de sonde via de neus eruit trekken.
- De neus schoonmaken met een gaasje of papieren doekje, snot en slijm verwijderen.

Aandachtspunt

Zorg ervoor dat tijdens het verwijderen van de maagsonde het afsluitdopje er goed op zit of dat u de sonde goed dichtknijpt. Dit voorkomt het teruglopen van voedingsresten in de longen tijdens het verwijderen van de sonde.

6. Pleisters verschonen

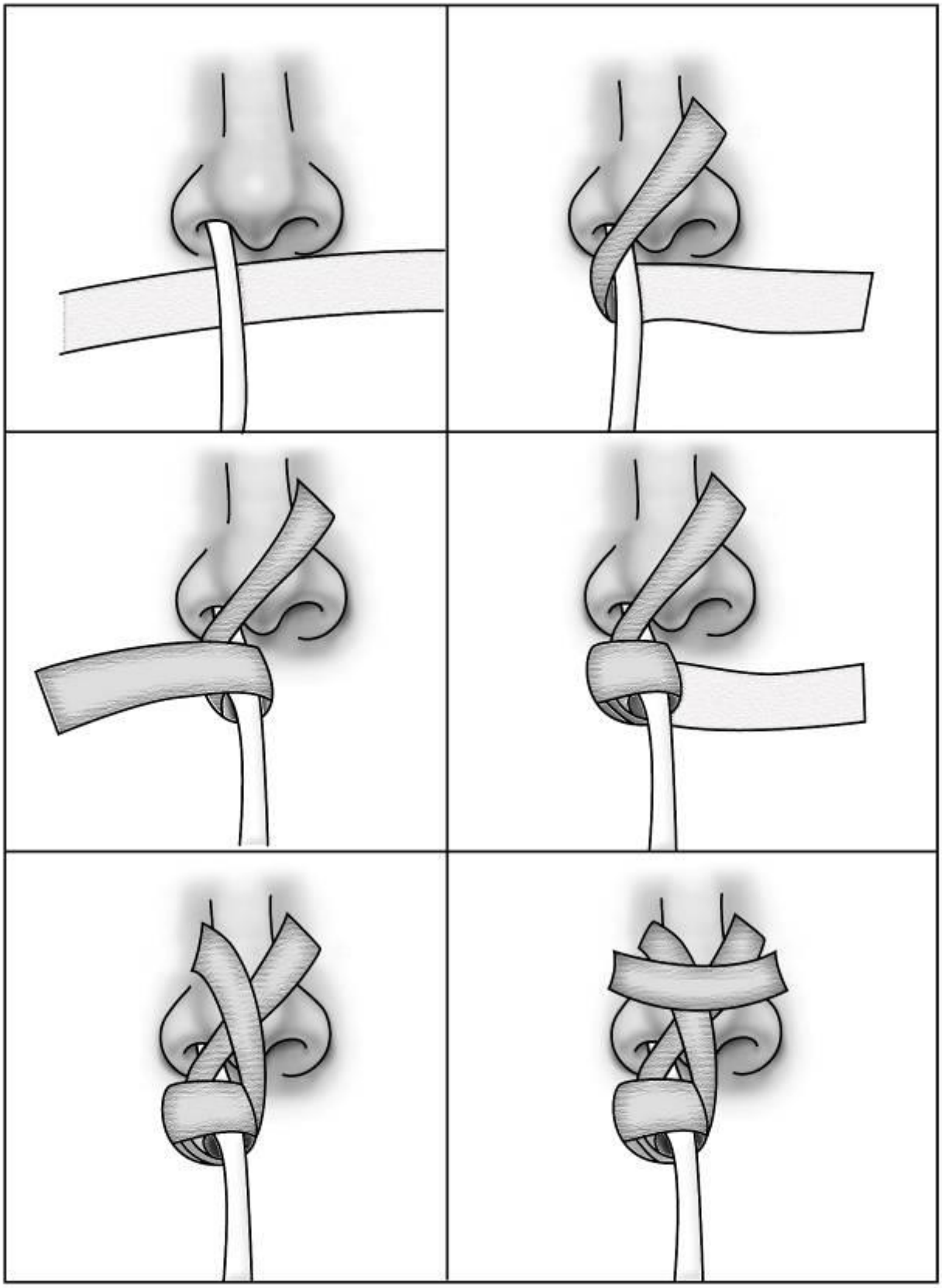
De neuspleister en de pleister op de wang moeten bij iedere voeding gecontroleerd worden. Goed vast plakken van de sonde zorgt dat de sonde op zijn plek blijft zitten en voorkomt dat de sonde opnieuw moet worden ingebracht.
Zit de pleister niet meer goed vast dan moet u de pleister direct vervangen. Zo voorkomt u dat de sonde losraakt.
Door zweten en huidvet neemt de kleefkracht van de pleister af. U kunt de pleister bij vervanging ook net iets anders plakken. Dit helpt om drukplekken op het neusje en huidirritatie te vermijden.

Bij het wisselen van de pleister moet u er goed op letten dat de sonde op dezelfde plek blijft zitten. Vraag daarom bij voorkeur hulp aan een tweede persoon.

Hoe verschoont u de pleisters?

- Knip een smal lang stuk bruin pleister (Leukoplast) en een smal kort stukje bruine pleister af. Knip zo nodig nog een witte, huidvriendelijk pleister op maat voor op de wang.
- Vraag een tweede persoon om uw kind vast te houden.
- Als u alleen bent wikkel uw kind dan stevig in een handdoek zodat hij of zij niet aan de sonde kan trekken.
- Haal de oude pleisters van de neus en de wang. Houd de sonde hierbij wel goed vast anders zal de sonde verschuiven. Het streepje op de sonde moet direct bij het neusgat te zien zijn, dan weet u dat de sonde niet is verschoven.
- Verwijder kleverige pleisterresten van de neus en de wang eventueel met speciale remover.

Plak de neuspleister volgens onderstaande tekening.

Plak de sonde eventueel ook nog op de wang vast met een huidvriendelijk pleister.

7. Veilig slapen met een sonde

De sonde die uw kind thuis heeft is langer dan de sonde die in het ziekenhuis wordt gebruikt. Mogelijk beweegt uw kind tijdens het slapen. Daarom moet een sonde altijd goed en veilig bevestigd worden. Om te voorkomen dat de sonde rond de hals gaat zitten, adviseren wij de volgende bevestiging:

- Neem een stukje pleister (Leukoplast) van ca 8 cm.
- Vouw dit zo om de sonde heen dat het op heuphoogte aan de kleding kan worden bevestigd.
- Prik een veiligheidsspeld naast de sonde door de dubbel-gevouwen leukoplast en bevestig de veiligheidsspeld aan de kleding.
- Leg uw kind **op de rug** te slapen (niet in zijligging en niet in buikligging!).

Het stappenplan dat we tijdens de training samen met u bijhouden vindt op pag 17 en 18 in deze folder en los achter tabblad 3 in uw informatiemap.

8. Heeft u nog vragen?

Als u nog vragen heeft kunt u die altijd stellen aan de kinderarts, de verpleegkundig specialist en/of de kinderverpleegkundige tel : **010 - 258 5450**

Instructieschema ouders

Naam kind ……

Instructiegesprek met ouders over het uitvoeren van de handeling

Naam kinderverpleegkundige …… datum ……

Folder uitgereikt: Handleiding sondevoeding, training voor ouders

Naam kinderverpleegkundige …… datum ……

Verzorging van mond en neus besproken

Naam kinderverpleegkundige …… datum ……

Bereiding van de (sonde)voeding besproken

Naam kinderverpleegkundige …… datum ……

Verwisselen pleister besproken en geoefend

Naam kinderverpleegkundige …… datum ……

Sonde doorspuiten besproken en geoefend

Naam kinderverpleegkundige …… datum ……

Sonde verwijderen besproken en geoefend

Naam kinderverpleegkundige …… datum ……

Hoe te handelen bij problemen besproken

Naam kinderverpleegkundige …… datum ……

	Ligging sonde controleren	**Sondevoeding toedienen (hevelen)**
Informeren over de handeling en toekijken als verpleging de handeling uitvoert	Moeder, datum……. Vader of 2e persoon, datum…….	Moeder, datum……. Vader of 2e persoon, datum…….
Handeling onder begeleiding uitvoeren (1e keer)	Moeder, datum……. Vader of 2e persoon, datum…….	Moeder, datum……. Vader of 2e persoon, datum…….
Handeling onder begeleiding uitvoeren (2e keer)	Moeder, datum……. Vader of 2e persoon, datum…….	Moeder, datum……. Vader of 2e persoon, datum…….
Handeling zelfstandig uitvoeren (1e keer)	Moeder, datum……. Vader of 2e persoon, datum…….	Moeder, datum……. Vader of 2e persoon, datum…….
Handeling zelfstandig uitvoeren (2e keer)	Moeder, datum……. Vader of 2e persoon, datum…….	Moeder, datum……. Vader of 2e persoon, datum…….

Afspraken

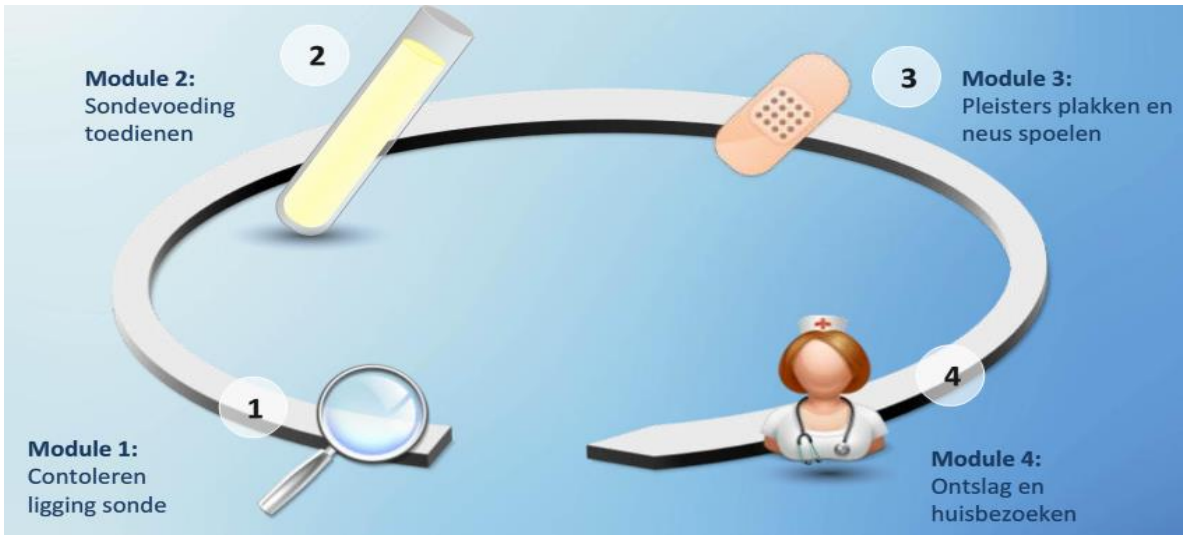
……

……

U krijgt in verband met de training, ook toegang tot onze E-learning module waarin u -in uw eigen tempo- de benodigde vaardigheden kunt trainen om uw kind thuis sondevoeding te geven.

De verpleegkundigen van onze afdeling en de medewerkers van patiëntenvoorlichting (balie 89 centrale hal) kunnen u wegwijs maken in de module.

www.prevos.info

Belangrijke telefoonnummers

PreVOS verpleegkundige	**010-2585450**
Kinderverpleegkundige	**010-2585450**
Dagelijks 24 uur bereikbaar	
Centrale receptie ziekenhuis	**010-2585000**
Mail	**prevos@ysl.nl**

Verder nog van belang

Deze folder ondersteunt de mondelinge informatie die u van arts of verpleegkundige krijgt. Vraag het hen als u meer wilt weten over onderzoek, operatie, gevolgen, risico's of andere behandelmogelijkheden.

Ontdek Mijn IJsselland

De toegang tot uw eigen gegevens, dossier, afspraken en vragenlijsten **mijn-ijsselland**

Aanbevolen websites

Betrouwbare medische informatie, aanbevolen door onze zorgverleners **aanbevolen-websites**

IJsselland Folders

Al onze patiëntenfolders kunt u opzoeken en lezen in onze Folder Web App **folder app**

ijssel land ziekenhuis

KIN.038 / 050719.KD